

วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย พ.ศ. 2481-2535

นางสาว ศิริพร กรอบทอง

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-720-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE EVOLUTION OF THAI COUNTRY SONGS IN THAI SOCIETY, 1938-1992

Miss Siriporn Krobthong

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of History

Graduate School

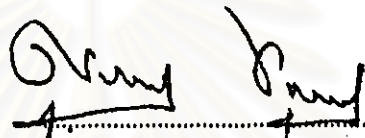
Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-331-720-1

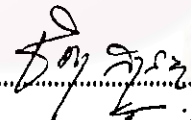
หัวข้อวิทยานิพนธ์ วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย (พ.ศ. 2481-2535)
โดย นางสาวศิริพร กรอบทอง
ภาควิชา ประวัติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ชีดา สารระยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

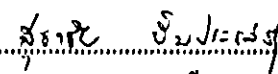

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวดี ชนประสิทธิ์พัฒนา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชีดา สารระยา)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประคอง นิมมานเหมินทร์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. สุชาชัย อิ่มประเสริฐ)

ศิริพร กอรบทอง : วัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย (พ.ศ. 2481-2535)

(THE EVOLUTION OF THAI COUNTRY SONGS IN THAI SOCIETY, 1938-1992)

อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร. ธิดา สาระยา, 276 หน้า ISBN 974-331-720-1

งานเขียนฉบับนี้มุ่งศึกษาเพลงลูกทุ่งในเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อทำความเข้าใจถึงการเกิดและการปรับตัวของบทเพลงที่สัมพันธ์กับบริบทของสังคมไทย (พ.ศ. 2481-2535)

ผลการศึกษาพบว่าในกระแสการขยายตัวของเศรษฐกิจทุนนิยมภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองนั้น คนชนบทได้เข้ามาเป็นแรงงานในเมืองจำนวนมาก คนเหล่านี้ได้ใช้ชีวิตสัมพันธ์กับเมืองและรับวัฒนธรรมความทันสมัยจากเมืองมากขึ้นและจากอิทธิพลของเพลงไทยสากลซึ่งกำลังแพร่หลายเป็นสิ่งบันเทิงของคนเมืองหลังสงคราม ทำให้คนชนบทที่เข้าสู่วงการเพลงได้สร้างสรรค์เพลงไทยสากลที่มีลักษณะสัมพันธ์กับท้องถิ่นพื้นบ้านหรือที่เรียกว่าเพลงลูกทุ่งขึ้นมา

และตั้งแต่ปีพ.ศ. 2507 จากการทำเพลงมีลักษณะสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนชนบทที่เสมือนอยู่ระหว่างโลกเก่ากับโลกใหม่และศิลปินยังสร้างสัมพันธ์กับท้องถิ่นโดยการเดินสายและใช้สื่อเผยแพร่ทำให้เพลงลูกทุ่งแพร่หลายกลายเป็นสิ่งบันเทิงของคนในสังคมชนบทอย่างกว้างขวาง ในช่วงชีวิตของสุรพล สมบัติเจริญตลอดจนภายหลังการเสียชีวิตของสุรพล สมบัติเจริญ ศิลปินผู้มียุทธศาสตร์ในการสร้างและเผยแพร่เพลงลูกทุ่ง (พ.ศ. 2511) วงการเพลงลูกทุ่งเข้าสู่ระบบการบริหารงานของนายทุนและในกระแสเพลงไทยสากลแนวใหม่นำสมัย เพลงลูกทุ่งได้ปรับตัวโดยมีวิถีชีวิตของคนชนบทเป็นเงื่อนไขสำคัญโดยที่ยังคงรักษาพื้นฐานทั้งรูปแบบต้นตอลักษณะ ทั่วทำนองตลอดจนลักษณะของจารีตการเล่นเพลงอันเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม นอกจากนี้ยังนำเสนอสาระที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนชนบทในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมขยายตัวซึ่งมีสภาพความเป็นอยู่ที่เหลื่อมล้ำกับสังคมเมืองอย่างชัดเจน การที่คนชนบทมีบทบาทในภาคการผลิตที่สำคัญทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรมและการบริการ อีกทั้งดำรงลักษณะของวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน แม้จะโยกย้ายถิ่นที่ใดก็ตาม ส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ โดยเฉพาะภาครัฐและภาคธุรกิจได้เปิดพื้นที่ให้กับวัฒนธรรมท้องถิ่นและหันมาสนใจเพลงลูกทุ่งซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนต่อการเติบโตของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทยอีกทางหนึ่ง

ภาควิชา ประวัติศาสตร์
สาขาวิชา ประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต ศิริพร กอรบทอง
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ธิดา สาระยา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมที่พิมพ์พร้อมเล่มนี้

#C810387 : MAJOR HISTORY

KEY WORD: THAI COUNTRY SONGS, 1938-1992.

SIRIPORN KROBTHONG : THE EVOLUTION OF THAI COUNTRY SONGS IN THAI SOCIETY, 1938-1992. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. DHIDA SARAYA, Ph.D. 274 pp. ISBN 974-311-720-1

This thesis aims to study Thai country songs from historical aspect in order to understand their origins and adaptation in Thai social context from 1938-1992

The study reveals that a large number of people from the country migrated to work as labourers in the capital as the result of the expansion of capitalism after the Second World War. These country people experienced new urban culture, including modernisation and Thai pop songs which became new entertainment of city people. Pop music could draw great attention from the country people working in the capital and gave some of them initiatives to create their own music whose lyrics clearly reflected the characteristics of country lifestyle. This music gradually developed to become Thai country songs.

From 1964, country songs became more popular among country people due to their style which blended traditional world of the country people into the modern world of the city. Moreover, artists' attempt to build up their relationship with the country people via media even made country songs more popular among the latter.

Suraphol Sombatchareon, one of the nation's great country song artists, contributed tremendously to the creation and wide-spread of country music during his rise to stardom and even after his death in 1968. At the same time, country music business was brought under the influence of capitalists' management and their style was also influenced by modern pop song. Against this background, Thai country songs still managed to maintain their main features, in the forms of lyrics, rhyme and local tradition which reflected the lifestyle of the country people. In addition, they clearly expressed social and economic inequality of people living in the cities and those living in the country as a result of unequal expansion of capitalist development. The fact that migrations of the country people did not affect their ability to contribute to economic growth and to maintain their local culture made all parties concerned, especially government and business sectors pay more attention to Thai country songs and local culture. This was another factor contributing to the growth of the country songs in Thai society.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา HISTORY

ลายมือชื่อนิติศ สิริพร กรอบทอง

สาขาวิชา HISTORY

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ศ.ดร. วิจิตร = ๒๓

ปีการศึกษา 1998

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าเกิดความรู้สึกเพติดเพติดอย่างยิ่งทั้งในกระบวนการทำงานที่ได้รู้จักคนหน้าใหม่
มากหน้าหลายตาและคนหน้าเดิมก็ได้รู้จักกันดียิ่งขึ้น และจากที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับคนชนบทซึ่งเป็น
คนในเพลงลูกทุ่งก็ทำให้ได้รู้จักตัวเองดีขึ้นด้วย ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับ
อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร.ชิตา สาระยา ที่เมตตาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำงานมาโดยตลอด
อาจารย์ได้ทำให้เด็กสุพรรณวัยต้นตกใจกลัวสารพัดเรื่องอย่างข้าพเจ้าได้บรรลุถึงเป้าหมายระดับพื้น
ฐานของการเป็นนักเรียนประวัติศาสตร์คือได้รู้จักที่จะสานสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ(ขึ้นมาบ้าง) ได้รู้
และภาคภูมิใจในรากฐานความเป็นมาของตัวเองเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณผศ.ดร.สุวดี ชนประสิทธิ์พัฒนา รศ.ดร.ประคอง นิมมานเหมินทร์ และ
อ.ดร.สุชาชัย วัฒนประเสริฐที่รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำในการแก้ไขงานให้
ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม และขอขอบพระคุณสำหรับคำแนะนำของผศ.ดร.สุกัญญา ภัทรราชย์

ขอกราบขอบพระคุณบุคคลในวงการที่ให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลเป็นอย่างดีคือคุณครู
ณอมทรัพย์ ทรุชสิทธิ์ ขารทอง คุณชาย เมืองสิงห์ คุณกังวาลโพธิ์ ลูกเพชร คุณพดลีน พรหมแดนและ
ภรรยา คุณรุ่งเพชร แหม่มสิงห์ คุณบ๋อง ปรีดา คุณโรม ศรีธรรมราช คุณศรีนวล สมบัติเจริญ คุณ
สุรชัย สมบัติเจริญ คุณสุพรรณ สันติชัย คุณน้ำอ้อย ทวีเชิษร คุณศรัชย์ เมฆวิเชียร
คุณพลอยดี สีฟ้า คุณเย็นจิตร ทวีเทวี พี่ๆที่สำนักงานขอความรัก สดักใจ คุณแอนก นาวิบูล และคุณ
วัฒน์ วรรณขางกูร

ขอกราบขอบพระคุณผศ.มานพ ถาวรวัฒน์สกุล (และพี่นุ่น)ที่ชี้มาข้าพเจ้าให้ได้พลิกผันชีวิตเข้า
มาสัมผัสกับสิ่งที่ดูดีและให้คำปรึกษาด้วยเรื่องต่างๆมาอย่างสืบเนื่องตั้งแต่เรียนป.ตรี

ขอขอบพระคุณเพื่อนและรุ่นพี่ผู้คอยให้คำแนะนำช่วยเหลืออย่างมากมาย คือพี่แอ๊ด พี่ญ.หญิง
พี่เจี๊ยบ พี่ปิ๊ พี่นิด พี่ตั้ง ทิพยะ ศรีวัฒนะสาร สราญมิตร ประชาญสิทธิ์ และวีระศักดิ์ กิรดิพรรณที่
คอยดูแลช่วยเหลือมาโดยตลอดจนจบ(จนได้) พี่ไก(แอ็บ)คุณเปิ้ล วาเจ หมาย จุ่ม เก๋ พี่เฟริส

ขอกราบขอบพระคุณสำหรับความกรุณาผศ.ดร. แดมสุข นุ่มนนท์ รศ.สัญญาชัย สุวังบุตร
อ.ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร อ. ขงพุทธ ขูแว่น อ.ดร.สุด จอนเจดิสันและอาจารย์ในภาควิชา

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทองบ้าน อินทร์ทองน้อยและคุณชัชชัย อินทร์ทองน้อย(น้อง
ไต้ง) ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับพ่อแม่ที่ใส่ใจสนับสนุนเรื่องการศึกษาของ
ข้าพเจ้ามาโดยตลอดด้วยความอดทนอย่างยิ่ง

หากงานเขียนฉบับนี้จะมีคุณค่ากับผู้อ่านบ้างนั้นขออุทิศคุณความดีให้กับเหล่าศิลปินเพลง
ลูกทุ่งทั้งหลายที่ล่วงลับไปแล้วและที่ยัง โลกแด่นอยู่บนเส้นเสียดวงซึ่งข้าพเจ้าขอกราบคารวะด้วย
ความสุจริตใจ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	
กิตติกรรมประกาศ.....	
บทที่ 1 บทนำ.....	1
บทที่ 2 ความแพร่หลายของเพลงไทยสากลในสมัยของการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม(พ.ศ.2481-2487).....	14
2.1 ความเป็นมาของเพลงไทยสากล(ก่อนสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม).....	14
2.1.1 เพลงประกอบละครเรื่อง.....	17
2.1.2 เพลงประกอบภาพยนตร์.....	21
2.2 การดำเนินงานของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามที่ส่งผลให้เพลงไทยสากล แพร่หลายในสังคมไทย(พ.ศ.2481-2487).....	26
2.2.1 ลักษณะการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม(พ.ศ.2481-2487).....	26
2.2.2 การดำเนินงานปรับปรุงสิ่งบันเทิงในสังคม.....	33
2.2.3 รวบรวม : สิ่งบันเทิงที่ถูกต้องตามลักษณะวัฒนธรรม.....	39
2.2.4 การปรับปรุงส่งเสริมเพลงและดนตรีตามแนวสากลนิยม.....	42
2.2.5 ศูนย์ราชการ : วงดนตรีที่มีบทบาทในการสร้างสรรค์ เพลงไทยสากลสมัยใหม่.....	51
บทที่ 3 การเกิดเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย(พ.ศ.2488-2507).....	58
3.1 “เพลงตลาด”/ “เพลงชีวิต” : พัฒนาการระยะเริ่มแรกของเพลงลูกทุ่ง (หลังสงคราม พ.ศ.2488-2500).....	58
3.1.1 บรรยากาศความบันเทิงหลังสงครามกับการเกิดศิลปินเพลงตลาด.....	59
3.1.2 ลักษณะของเพลงไทยสากลแนวชีวิต/แนวตลาด.....	66
3.2 ไพบูลย์ บุรขัน : ผู้ริเริ่มสร้างสรรค์เพลงไทยสากลที่สัมพันธ์กับท้องถิ่น พื้นบ้าน.....	79
3.3 เพลงลูกทุ่ง : เพลงไทยสากลที่มีลักษณะสัมพันธ์กับท้องถิ่นพื้นบ้าน (พ.ศ.2500-2507).....	92
3.3.1 พื้นฐานความเป็นมาของศิลปินเพลงชาวชนบท.....	92
3.3.2 การสร้างสรรค์บทเพลงของเหล่าศิลปินชาวชนบท.....	99

3.4 “เพลงลูกทุ่ง” (พ.ศ.2507).....	119
บทที่ 4 ความแพร่หลายของเพลงลูกทุ่งจากเมืองสู่ชนบท(พ.ศ.2507-2511).....	124
4.1 เพลงลูกทุ่ง : บทเพลงที่สัมพันธ์กับสังคมและชีวิตของคนชนบท.....	126
4.2 วงดนตรีลูกทุ่ง : ความบันเทิงรูปแบบทันสมัยของคนชนบท.....	137
4.3 ความก้าวหน้าของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ที่สนับสนุนการเผยแพร่เพลงลูกทุ่ง สู่ชนบท.....	144
4.4 สุรพล สมบัติเจริญ : ศิลปินผู้มีบทบาทในการสร้างและเผยแพร่เพลงลูกทุ่ง..	158
บทที่ 5 การเติบโตของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย(พ.ศ.2511-2535).....	178
5.1 วงการเพลงลูกทุ่งในระบอบนายทุน.....	178
5.1.1 ความตื่นตัวของวงการเพลงลูกทุ่งภายหลังการเสียชีวิตของ สุรพล สมบัติเจริญ(2511-2515).....	178
5.1.2 การเข้าสู่ระบบนายทุนของวงการเพลงลูกทุ่ง(พ.ศ.2516-2535).....	184
5.1.2.1 วงดนตรีลูกทุ่งยุคแสง สี เสียง.....	185
5.1.2.2 กระบวนการผลิตผลงานเพลง.....	194
5.2 การปรับตัวของเพลงลูกทุ่งในกระแสเพลงไทยสากลแนวใหม่ทันสมัย.....	201
5.2.1 ความทันสมัยของคนครีกับรูปแบบบทเพลง.....	201
5.2.2 สาระเพลงลูกทุ่ง : ภาพสะท้อนชีวิตของคนชนบทในภาวะความ เหลื่อมล้ำของเมืองกับชนบท.....	210
5.3 ความตื่นตัวสนใจวัฒนธรรมท้องถิ่นของภาครัฐต่อการสนับสนุนเพลงลูกทุ่ง...232	
5.4 การเสียชีวิตของหุ่่มพวง ดวงจันทร์(13 มิถุนายน 2535).....	240
บทที่ 6 บทสรุป.....	246
รายการอ้างอิง.....	249
ภาคผนวก.....	266
ประวัติผู้เขียน.....	276

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ประวัติความเป็นมาของศิลปินนักร้อง นักแต่งเพลงที่เข้าสู่วงการเพลงหรือ มีผลงานเผยแพร่ในช่วงก่อนปีพ.ศ.2500.....	96
2	ประวัติความเป็นมาของศิลปินนักร้อง นักแต่งเพลงที่เข้าสู่วงการเพลงหรือ มีผลงานเผยแพร่ในช่วงประมาณตั้งแต่ปีพ.ศ.2500 เป็นต้นมา.....	97
3	อัตราประชากรผู้ทำงานในกิจการเกษตรและอุตสาหกรรมพ.ศ.2480-2510.....	128
4	ผลการสำรวจการรับฟังรายการเพลงทางวิทยุของประชาชนที่วราชอาณาจักร พ.ศ.2511-12.....	150
5	ผลการสำรวจการชมรายการเพลงทางโทรทัศน์ของประชาชนที่วราชอาณาจักร พ.ศ.2511-12.....	155
6	เหตุผลในการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร.....	220

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย